

„დროების“ რედაქცია — სასახლის ქუჩაზე, დ. სა-
რაჯილის სახლში.

ხელის-მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშივე;
ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარე ქუ
მცხოვრებთათვის ადრესი: ВЪ Тифлисъ, въ Редак-
цію „Дрооба“.

ფასი: წლით 9 მ., 11 თვით 8 მ. 50 გ.; 10 თვით —
8 მ., 9 თვით — 7 მ. 50 გ.; 8 თვით — 7 მ.; 7 თვით —
6 მ. 6 თვით — 5 მ.; 5 თვით — 4 მ. 50 გ.; 4 თვით — 4
მ. 5 თვ. — 3 მ.; 2 თვ. — 2 მ.; 1 თ. — 1 მ.

დროება

ბამონის ყოველ-დღე ორშაბათს გარდა.

ფასი განცხადებისა: სტრიქონზე რვა კაპ; გან-
ცხადება მიიღება ქართულს, რუსულს და სხვა ენის
ზემდე.
თუ საქართვებამთხოვე რედაქცია განსწავლეს
და შეამოწმეს დასაბეჭდად გამაგზავნილ წერილებს
დაუბეჭდავ წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს
ავტორს.
„Объявленія изъ Россіи, Царства Польскаго и за
границы принимаются только въ цент. войскаго
объявл. Л. Мецль, Москва, Петровка, № 6.
ცალკე ნაშეკრი „დროებისა“ ღირს 5 კაპეიკი.

მიიღება ხელის-მოწერა გასეთს

„დროებაზე“

1885 წლისათვის

თბილისში — „დროების“ რედაქციაში; მუთაისში — ძმ. ჭილაძეების
წიგნის მაღაზიაში; ბათუმში — მოსე ნათაძესთან; თელავში — ვანო როს-
ტომაშვილთან; გორში — აბალო თეთაყვანთან.

დაწვრილებით პირობები გახეთის სათაურშია.

მართი კვირა უსხოაოთი

თბილისი, დეკემბრის 9-ს.

თუ დახედავთ გეოგრაფიულ რუკას,
ჩრდილოეთ - აღმოსავლეთით შენიშ-
ნავთ საქაოლ მოზრდილს ნახევარ
კუნძულს, რომელსაც ძორეია ეწო-
დება. ეს კუნძული შეადგენს განსა-
კუთრებულს სამეფოს, მაგრამ ჩინე-
თის მფარველობის ქვეშ ითვლება და
მისსავე იმპერატორს გადაწყვეტილს
ხარკს აძლევს. მასულ კვირას ამ ნა-
ხევარ-კუნძულზედ აჯანყება მომხდა-
რა, მაგრამ ტელეგრამა არ მოგვი-
თხრობს ვის წინააღმდეგ მომხდარა
იგი, ან რა მიზეზით. ტელეგრამა ამ-
ბოძს მხოლოდ რომ კორეელებს
ბანკეტის დროს მოუკლავთ ინგლისის
ელჩი, ძორეის მეფის შვილი და ექვსი
მინისტრი. მეფე-დედოფლის დახრცვა-
ცა ნდომებით, მაგრამ ერთი დამა-
ლულა და მეორე გაქცეულა. თუმცა
შემდეგის ტელეგრამებიდან სჩანს,
რომ ჩინელებს აჯანყების დასამშვი-
დებლად კრეისერები გაუგზავნიათ ამ
ქვეყანაში, მაგრამ მაინც ეს აჯანყება
უნდა ევროპელების წინააღმდეგ იყოს

და არა ჩინელებისა. თუ მეხსიერება
არ გვატყუებს, ძორეის მეფე და მისი
სამინისტრო ცდილობდნენ ევროპიულ
წესების შემოღებას თავიანთ სამეფო-
ში იაპონელების კვალობაზედ და სა-
ფიქრებელია, რომ აჯანყება ამ ძველი
წესების დარღვევამ გამოიწვია. რა თქმა
უნდა რომ რაკი კორეელები საზო-
გადოდ ევროპელების წინააღმდეგ
აჯანყდებოდნენ, აღარ დაზოგადდნენ
აღარც ერთს ევროპელებს ერს და თან
მიაყოლებდნენ იაპონელებსაც, რომ-
ელნიც აზიაში ევროპელობდნენ. აღ-
ბად ამით თუ აიხსნება, რომ ინგლი-
სელი ელჩი მოუკლავთ, იაპონელებ-
თანაც შეტაკება მოხდენათ და სხვა
ევროპელებსაც დასახოცად არა ჰზო-
გავენ. ეს აჯანყება, უეჭველია, გა-
მოწვეულ უნდა იყოს ჭრანსიელებთან
ომის გამო და იმ ამაღლებული
პროკლამაციების წყალობით, რომელ-
ნიც ჩინელებს ევროპელების სიძულ-
ვილს უქადაგებენ.

ამ დღეებში იტალიის დედაქალაქ-
მა დიდის აშბით იღვესასწაულა ჰუმ-

ბერტის დაბრუნება რომში. მთელი
ქალაქი გარედ გამოეფინა, რომ ერთ-
სმევი მაღლობა ეძღვნა თავის საყვარელ
ხელმწიფისათვის იმ თავ-განწირულე-
ბისა და სიმამაცის გამო, რომელნიც
იმან ხოლერის დროს გამოიჩინა.
იტალიის ერთი გრძობდა, რომ ხელ-
მწიფის ერთმა გულადმა მოქმედებამ
ყველა თანამდებობის პირნი ერთგუ-
ლებისადმი წააქება და არა ერთი
მსხვერპლი დაიხსნა შავის სიკვდილი-
საგან. ამ მაღლიერმა ხალხმა ესეთი
გულ-კეთილობა აღტაცებით გადაუხა-
და. ხალხს ბანი მისცეს მისმა წარმო-
მადგენლებსაც და როგორც პალატამ
ისე სენატმა აღრესები გაუგზავნეს მად-
ლობის გამოცხადებლად.

მასაოცარი რომ სახელმწიფოთა პესტო-
რიის იმპერია. ძაცი ხელის თითებზედ
ვერ დაითვლის თუ რამდენი ერთი შე-
ადგენს ამ სახელმწიფოს, ერთი არა
ისეთი, რომელსაც არა ჰქონდეს თავ-
ისი წერა-კითხვა, სემი, თვით-მოქმე-
დება, — არა, ერთი, რომელსაც თავის
ასპარეზი აქვს საშოქმედოდ, თავისი
ლიტერატურა, თავის ისტორია, ერო-
თის სიტყვით თავისი კულტურა, მაგ-
რამ ეს ერთი ერთმანეთში ისე თავს-
დებთან, რომ ერთი-ერთმანეთის მოქ-
მედებას ხელს არ უშლიან; თუმცა
გულში მტრობა აქვთ რამე ერთმა-
ნეთისადმი, თუმცა ამას აშკარად ამ-
ბობდნენ ხოლმე, მაგრამ საზოგადოდ
კი ამ სხვა-და-სხვაობით სახელმწიფოს
მაშინა ერთ ალაგას არა ჩერდება და
თუ სხვა რომელიმე სახელმწიფო

წარმატებას დაიკვებებს, იქ პესტორია-
საც ხმა ამოეღება.

მოგესტენებათ, რომ ამ ქვეყანა პესტო-
რიის პესტო-მენგრია ეწოდება, რად-
გან, როგორც პირველს, ისე მეორეს
სრული თვით-მოქმედება აქვს მინიჭე-
ბული მინაურ საქმეებში. ახლა სლა-
ვიანებიც ცდილობდნენ იამ ტრიტულში
თითონაც წილი ჩაიღონ და პესტო-
მენგრია პესტო-მენგრია-ბოგემიად
გადააკეთონ. შესანიშნავი ის არის,
რომ ამ უკანასკნელ ხანს ევროპელებს
თითქო ხელს უწუდიან აესტრიელ
სლავიანებს და ყაბულდებთან მათთან
უფლების გაყოფას. ხორვატიელი პატ-
რიოტები ამას წინაღ პეშტში იყენენ
და ზდილობიანად იქმნენ მიღებულ-
ნი, როგორც მენგრის მინისტრ-პრე-
ზიდენტის ტისასაგან, ისე საზოგადოდ
მენგრის საზოგადოებისაგანაც. მსე-
თივე კავშირის ჩამოგდება ერთმა-
ნეთში დაეცუათ აგრეთვე მენგრე-
ლებსა და ჩხებს.

ერთი აიხსნება ესეთი სითავმდაბლო
ამაყი მენგრელებისა? აიხსნება იმით,
რომ მენგრელები სიამოვნებით ყა-
ბულდებთან, დაუახლოვდნენ თავიანთ
მოქმედებთ, ოღონდ ამით დაბრკოლე-
ბა და თუ შეიძლება აშკარად მტრო-
ბაც აღმოუჩინონ იმ დიდს მტერს,
რომლისადმი სიძულვილი გერაც არ
გამქალა მათს გულში და დიდხანს
ვერ გაჰქრება. მენგრელებს ეში-
ნიანთ, რომ რასის ნათესაობამ არ
გავიტაცოს აესტრიელი სლავიანები მთ
ბუნებრივ მოკავშირისადმი და ამიტომ,
იქნება ნაძალადევის გრძობითაც ცდი-

„დროების“ ქელტონი, დეკემბ. 9-ს

უსხოაოლის აზრი

ვეფხისტყაოსნის აზრი

პოემის გადათარგმნის გამო

ქრანსკუზულს ენაზე

(დასასრული*)

მეტის-მეტად ზედ-მიწევნილს ფსი-
ხოლოგურს, მომენტს წარმოადგენს,
უმის აზრით, შემდეგი სცენა „ვეფხისტ-
ყაოსნისა“: ნესტანი დაემოხრილა
გულის-თქმასა, მისწერა წერილი
ტარიელს და მოიწოდა თავისთან. რო-
ცა ტარიელი მოვიდა, მან ვეღარაფ-
რის თქმა ვეღარ მოახერხა... მხო-
ლოდ ხანგრძლივმა მისმა შეხედვამ
გააცილა იგი კარებამდე. — მამაკობა
ყმაწვილის ქალისა, რომელიც ჰმედაეს
წიგნის მიწერას ყმაწვილ-კაცთან და
მისი მოკრძალებული უხერხულობა!...
და მერე კიდევ, ნადიმობის დროს,

ტარიელის დაბრუნების შემდეგ ხატა-
ვეთილამ, როდესაც მეფე შარხადანი
სულგრძელებით შეუნდობს მეფე რა-
მასს და როდესაც შეყვარებულნი
ერთად სხედან და ვერ გაუბედნიათ
ერთმანეთის შეხედვა! ეს სცენაც შე-
სრულებული აქვს პოეტს მეტად ზედ-
მიწევნილის სინამდვილით და ხელოვ-
ნურადაც.

აი, კიდევ ეპიზოდი, რომელიც მიიქ-
ცევს ყურადღებას: ნესტანი შეიტყობს
თავის სატრფოს ბედს იმ შინაურ ვა-
ზირობის დროს, როდესაც გადასწვდა
მისი გათხოვება, მოიწოდებს მას და,
ღრმად შეწუხებული, სძლევს ახალ-
გაზდა ქალის კრძალულებას, ვეფხი-
ვით პირ-გამეხებული მივარდება და
ყვედრებით აესებს ღალატისათვის.
მაგრამ ეს გაჯავრება მალე გაუვლის
შემდეგ, როცა ტარიელი ვანუ-
მარტებს თავის ქცევას მეფისა და
დედოფლის წინაშე. უკანასკნელთ
უცებ მოასწრეს ტარიელს და გამოუ-
ცხადეს განზრახულის ქორწინების ამბა-
ვი, რომლის შესრულებასაც ტარიელი

ვერას გზით ვერ დაუშლიდა. ამ გან-
მარტებაში გამოსკვირს გრძობა მისი
თავ-მოყვარეობის შეურაცხყოფისა,
იმისთვის რომ მეფემა და დედოფალმა
თვით იგი დაიფიქრეს და მისი სიძობა
ფიქრად არც კი მოუვიდათ. ბანა იგი
შესაფერი საქმეა არ იყო ნესტანის-
თვის? ბანა მის ძარღვებში მეფის
სისხლი არ სჩქვდა? მაინცა-და-
მაინც ტარიელი ფეიცება ნესტანს,
რომ ფიქრადაც არ მომსელიაო უარ-
გყო ის უფლებანი, რომელნიც მენს
თავს მე მაკუთვნებნო, — და ნესტანიც
ერწმუნება მას, რადგან იცის მისი
კეთილ-მოზილური ხასიათის ამბავი.
რას იზამთ, იმ თავითვე ასე უცქერის
პოეტი ტარიელს; იგი, ყოველგან და
ყოველთვის მის თხზულებაში პირ-
და-პირი და პატროსანია, ხოლო თუ
ეს არ გამართლდა ამ შემთხვევაში,
მეფის შესახებ, ეს, ჩემის ფიქრით,
უფრო მისის შეურაცხყოფილის ამა-
ყობის გრძობისაგან წარმოსდგა, ვიდ-
რე სხვა რამ გარემოებისაგან. ეს ად-
გილი ჰღირს იმად, რომ დიდხანს შე-

ჩერდეს კაცი, მაგრამ ამ წერილს საგ-
ნად არა აქვს განხილვა პოემის და-
წვლილებათა, და სჯობიან, რომ ეს
დაწვლილებანი ჩემი გერმანიელი-მკით-
ხველებისათვის შევიანხო.

მე დამრჩა რამდენიმე სიტყვა ესთქვა
კიდევ ორიოდ მომქმედ პირზე, რომ-
მელთაც მღუმარებით გვერდს ვერ
აუყვლი, თუ არ მინდა, რომ პოე-
მისადმი გულ-დაუდებლად მოქცევა
დამწამონ. უნდა ესთქვა, მაგ., როს-
ტვენზე, რომელიც არის კაცი, საგსე
სიბრძნითა და სიკეთითა, თუმცა თავისი
ნაკლულეგანებანიც მოეპოვება,
რომელთაც პოეტი გვიჩვენებს ყველა
მის სიკეთეთა-შორის. რა კარგს შთა-
ბეჭდილებას აწარმოებს ჩვენზე, სხვა-
თა შორის, ის სცენა, რომელშიაც
იგი პეთანდილის ანდერძსა კითხუ-
ლობს! მკითხველი ელის რომ აგრ
მეფე გინისხდება და, იქნებ, კიდევ
ცა სწუხს, რომ ეს კეთილი კაცი უნ-
და მოთმინებლად გამოვიდეს ახლოა;
მაგრამ ნამდვილად კი სრულიად სხვა-
ნაირად ხდება: იგი დამშვიდებული

*) იხილეთ „დროება“ № 264.

ლობზე „ლიბლი“ უჩვენონ იმით, რომელითაც იქნება სხვა დროს სალაპარაკოდ თავი უნდა გაეყარებინათ. პოლიტიკაში ყოველთვის ასეთი უძლიერესი და უუსიამოვნესი მტერთან ბრძოლისათვის ყოველი ერთი მხარე არის ეგვიპტის ჩამოადგომის მთელი ერთიანი, რომელითაც სამტროს მეტი არაფერი აქვს, მაგრამ ეს მტრობა დროებით მეგობრობად უნდა გარდაქმნას იმ თქმულობის ძალით, რომ კაცმა მტრის მტერი მოყვარულ უნდა ჩაითვალოს.

მინაშრი ქრონიკა

== თბილისში მოვიდნენ გამოჩენილი ეოლონიჩიელი დამკრევის დავით პოპკოვი, რომელიც მართლაც მთელი მთელი (პროფესორული) გამართავს პირველ კონცერტს 27 მომავალს რიცხვს დეკემბრისას.

== ჩვენ მივიღეთ ქართლის წერილისათვის გამოცემული რეველი, რომელიც დახატულია ი. შოგვაშვილისაგან „მედიცინის საწერი ლედანის“ შესახებ. მასში ამ რეველს დიდი არ აქვს. მრ-თაბან ნახევარი ქალაქია და სულ 5 კვ. ლიზ.

== გზ. „ნოვო-როსია“-ში სწერია, რომ გორის მხრის ერთ სოფელთან განში, სახელად მხრის, რუსთაპირის უძველესი ტაძარი, რომელიც უნდა რუსულ მიტროპოლიტების (მრავალთა) კათედრა იყო და დღეს უკეთეს მის მინაშნისაგან თივა შეუნახეთ თუქმე და ეს გარემოება დამად აღწერეს მრავლის რელიგიურს გრძობასა.

== „ნოვო-როსია“ სიტყვით, ჰეტორ-ბუგის უნივერსიტეტის სომეხ სტუდენტებს ამ დღეებში გაუგზავნათ კვლევის საგნებისა და რედაქციის უფლისა.

და მედიცინა მის წაკითხვის შემდეგ და ბრძანებს:

== მხარე უფროსი ხუ ჩაიგმენ ჩამნი სხანა, გამეცხველეთ დაკრძალვიანი, ცხელნი და ქვირინი სხანა, შევეწვიეთ, მშვიდობისა ხუ თუ მისცეს, დამკრძალვიანი გზანია.

როსტოვან ბრძანებს ამას და თან გრძობს, რომ მხრელებს იმის სურვილის, ვის დაკარგვასაცა ჰგლოვობს. რუსთაველის მე-XII საუკუნის გმირებში ყველაზე მეტად ეს ხასიათები გვხვდება. ჩვენ. მერაფერს ამ გვარს ადვილად ვერ იპოვიან ამ დროინდელ თხზულებებში. მართი ჭრანსიელი კრიტიკოსთაგანი (პოლ პოლბერ) ამბობს თავის თხზულებაში, „სწავლა ზოგნიანზედ“, რომ როსტოვის ლექსი არ მერიცავს გრძობათა შეუმჩნეველ მიმოკრთობის გამოხატვასა და რომ მასში სრულიად არ მოიპოვება ღრმა ხასიათი ადვილები (კიდევ ამითი განსხვავდება უმთავრესად მკვლელების

მხრის ნაქრის საფლავზე დასაფლავებულად. ამ დღეებში, გზ. „ნოვო-როსია“ სიტყვით, ცხელნი მოკლდევს გლდანელს ქუთაისში კიდევ გაუმჩნევის. მთელი ქუთაისი ეგვიპტე დამკრძალვიანი შენახველ ჭიდაობის დროს. გლდანელს წუქცევა საში ფაღვანი. დეკემბრის 1 გამართული ჭიდაობად შექმნილი ფული, ჩიცხვით, 200 მან., ქუთაისის უფროსი საქმეებს სკოლისთვის გადაუციათ.

== „ნოვო-როსია“ სიტყვით სახელმწიფო რჩევაში გზის სამინისტროს წარუდგინა წინადადება, რომ 1885 წელს გადაეღო იქმნას საჭირო ფული მაგვარ — თუ მისი გზის გაყვანისთვის. კავკასიის მთავარ მმართველის ხსენებით გზის გაყვანით წარმატება მიეცემა კონომიურს მდგომარეობას შავი-ზღვის ნავთობ მდამოკიდებისას. ეს გზა, სიგრძით 135 ვერსია, შეკრთებს ნოვიჩის და ჯგუფად დასახლებულს მაგვარს ხეობას თუ მისი მდამოკიდებით. თუმცა ამ გზის კეთება 1866 წელს დაიწყო, მაგრამ სრულიად დამთავრებული ჯერაც არ არის ეს ფრთხილ სასარგებლო გზა.

== გზ. „მელის“ სწერენ შიდაქიდა, რომ იქ ძალიან გაგრძელდა ცხვრის ქურობა. აქამდე თითო-თითის იმარჯვდენ და დღეს კი მთელს ფრანსაც აღარა ზოგავენ. ამას წინადა სოფ. ვანთაპიდა 130 ცხვარი გაურჩევიათ; ერთის დურბარმისთვის 14 სული ცხვარი მოუპარკეთ.

== სომეხებისავე გაზრთვის სიტყვით, აკერ ორ გვირგვინ მეტია, რაც სურამში და მის ახლო-მხლოდ მშენი. გარეს უგვარილი. როგორც ქიზიუში, იქაც თუქმე სახლი არ არის, რომ უგვარილით აუადმყოფი არ იქვს და „იპუნანის“ ხმა არ გამოდის. ადგილობრივი სკოლაც დაიკეტა, რადგან აღარაინ აღარ დადის. მცხოვრებელთ

მყოფანია), და ამას დასძენს, „რაიცა შეეხება ხასიათებს, ეს ხასიათები მხოლოდ ოდნავ არიან დასახულნი და ესკიზებს წარმოადგენენ: პარლოს დიდი, დიდი იმპერატორი თეთრ-თმიანი და თეთრ-წვერიანი თავს-მჯღომარობს ბარონების ბკობის დროს, მაგრამ თაოსნობას სრულიად მოკლებულია. იგი, ჩვეულებრივ, ეთანხმება იმით, რომელიც უკანასკნელად ელაპარაკებოდენ... მართის სიტყვით, პარლოს დიდს არაფერი არ შეუძლიან წინ-და-წინვე დაინახოს, ვერაფერი საქმე ვერ შეუძლიან მოშალოს და ან მოისურვოს, — მაგრამ ტირილით კი ხშირად სტირის და იკლევს თეთრს წვერებს“, მართალია, ჩვენი ქართული გმირებიც სტირიან, მაგრამ ისინი ამასთანავე მამაცად აღგანან ყველა თავის გზას; თითოეული მათგანი მისდევს თავის როლს და არ ლაღობს მას, არა ჩერდება შუა გზაზე და ასრულებს თავის სურვილს. მერაფერს მესანი მნავე პირი, დახატული რუსთაველის მიერ, არის ასეთი, გან-

მკვლევრი ცრუ მოწყმენისაგან წარმოდგარის დონის-ძიების მეტი ხელში არა აქვთ და ამ ხენის საწინააღმდეგოდ. ეს განსაკუთრებულია, რომელიც ისეთს სუნს აუარელებს სახლში, რომ გარკვეულ დროს ან სეინს არ დაყრის. მხრის ექმნიან-და-ხან დაკვნიდან სოლ-მი, მიმხილავს ჩვენს დახას, მაგრამ უგვარილიან აუადმყოფებს არავითარ ყურადღებას არ აქცევს.

== „ბაქოს უწყობათ“ სიტყვით, ძალიან გატყდა უფლისი მუშაობენ თურქი ნავთის-მწარმოებელი. ნავთისის მაქვს, რომელიც უძველესად ებოძათ სხვა-და-სხვა პირთ, უადულბენ და უფრო-და-უფრო მეტს რაოდენობას აწარმოებენ ნავთისის. ამ დღეებში ერთს ჭიჭიან, რომელიც ოთხი დღისუნი იყიდა გენ. ამალხკარის მიწის, უუად-ნია ამ დღეებში ექვსა დღისუნი კიდევ მისგანვე. 20 დღისუნი თავ. მედიკი-შვილის იჯარით აუღია 20 წლით შიდაქვის ჭიჭიან და სხვა-და-სხვა.

== ამავე გაზრთში დაბეჭდილია საინტერესო წერილი ბათუმისად. კორესპონდენტი მიშობს, რომ ბათუმის ის არ დაქარათოს, რაც დაქარათოს ოდესას პორტ-ჭრანგის მოსპობის შემდეგ, ე. ი., რომ აქაც არ განხდენ უცხოელი ფულიანი გაცემა და ხელში არ ჩადონ მთელი ვაჭრობა. კიდევ განხდენ ესა თურქი ამ გვარი ფულიანები და ჯერ ხელ-ნელა ქსოვენ თავიანთ ბაქსა. ამბობენ, განაგრძობს წერილის ავტორი, რომ ერთს აქ-უკან დიდს ქანსანს თურქისა და სკების სერვისისას, რომელიც 1 მილიონი დამკვლავა, ჯეიდულბონს საფრანგეთის რეპრეზენტი. მას მოჭკვების გუდა-ბაქსაგან, ვაღანები, მღანები გამანახებით და მამინ მშვიდობით — დაიღუპება რუსის ვაჭარი, ადგილობრივი მემამულე, ბათუმელი სახლის პატრონი. თქვენ-სწავლებს ავტორი ბაქალებს — რა გიშავთ: ერთი უცხოელი ჭიჭიანი კვანს

ხორციელება დედობრივი სიყვარული-სა, რომელიც თავ-დადებამდე მიღის. სცენაზე გამოხელისათანავე, ასმათი თამაშობს პოემაში პირველის ხარისხის როლს, რომელიც ხელოვნურად არის დაწერილი და რაც უფრო-და-უფრო შორს მიდის, უფრო მეტად საინტერესო ხდება. მს იყო, რომ თავი არ დარიდა და ვახედა ნესტანის წიგნის წაღება ტარიელთან, ეს იყო, რომ აიტანა ყველა უსიამოვნო ამბავი ნესტანისა და ტარიელის უბედურის სიყვარულისა, ეს იყო, რომ ტარიელს თავი არ დაანება, როცა ის გაჭირვებაში და ჭირში ჩავარდა. მერე რა ნახია და რა მამაცი იმ სცენაში, როდესაც ავთანდილს ძალით უნდა ათქმეინოს ტარიელის ამბავი. სიკვდილს უფრო ირჩევდა იგი, ვიდრე ამბის თხრობასა და ტარიელის საიდუმლოს გამჟღავნებასა. მაგრამ როდესაც მან შეატყა ავთანდილს, რომ ისიც გამოიჯანუროვებოდა, მისი გულის მოღბა და მოუთხრა ყოველივე.

დაგაულებთ, ვერ მოჭკვავს რუსის ვაჭრობასა და წარმოქმნას; თქვენ სწავლეთის შიშიც არა უნდა დაქვანს სხვა სხვა არის.

ამას გატდა არც ის უნდა დაივიწყეთ, რომ ბათუმი მდამავალი ნიჭი განდება, ისეთი თბილი და მშვენიერი ჭკვანა აქა.

„დროების“ სომეხ-სომეხი

მშრიან, ნოემბრის 15-ს. ახლა კი ცოტათი შევისვენეთ ხანგრძლივისა და დაუღალავის შრომისაგან; შევეგროვეთ ჩვეულებრივ საზამთრო საზრდო და თავისუფლად შეგვიძლიან მივსდეთ თბილ ბუნებებს და დავსტუმროთ მათი ლულუნით და შევიშროთ შრომის ოფლი, რომელიც გამოაზარტულია, ზაფხულისა და შემოდგომის განმავლობაში ასეველებდა ისეც დასველებულს ბურის მიწას. პირველის შეხედულებით გლენ-კაცს ესა არა უნდა ჰქონდეს-რა საზრუნავი და სამაწუხარო; მაგრამ ნამდვილად კი ასე არ არის. ზამთარი დაღვა, მაგრამ ზამთარშიც მოსვენება ვერ უნახია გლენ-კაცს. თქვენ თვითონ დააკვირდით ჩვენს ეხლანდელს მდგომარეობას და მიხედვით, მოსვენებულნი და დამშვიდებულნი უნდა ვიყვნეთ თუ არა. წრეებდელმა შრომამ თითქმის ნახევრობით უნაყოფოდ ჩავიარა უმეტეს ნაწილს გურულებისას; ჩვენი ჯათა არ დაჯილდოვდა ჭირნახულის მოსავლით. მისაც მოჰყავდა თავისი საყოფი საზრდო და 400-500 ფუთამდე კიდევ ყოველს წელს ვაჭიდა სიმინდსა და ლომს, წელს ძლივს თავისი საყოფი მოუვიდა და გაყიდვამ კი თქვენი ჭირი წაიღო. ახლა წარმოიდგინეთ იმათი მდგომარეობა, რომელიც კარვის მოსავლის დროს მხოლოდ თავის საყოფს ჭირნახულს ძლივს მოიძიოდენ ხოლმე და წრეულს

ასმათის დახატვით რუსთაველი ბატიყსა სცემს არა მარტო ქალს, არამედ მთელს წოდებას, კასტას: კასტას დამდაბლებულთა — და ამ მხრით იგი ბევრით განსხვავდება თავის მგრობიელ თანამედროვეთაგან, რომელიც აქებენ მხოლოდ მაღალს წოდებას და ზიზლით ექცვიან მდაბალ წრეებს, მდაბალ-წოდების პირთ, რომელიც მათ თხზულებებში მხოლოდ იმიტომ გამოადინ, რომ ბატონებს შეეძლოთ გული გადაყოლონ და დრო ვაგვატარონ მათის ცემით.

რუსთაველმა არცერთხელ ეს საქმე არ იკადრა. პირ-იქით მან მისცა კეთილმოზილიური როლი მოსამსახურეს და ამით თითქო იმას დამტკიცება უნდა, რომ ადამიანის სული შეიძლება დიდი იყოს საზოგადოების ყველა წრესა და წოდებაში. ასეთივე სხვათა შორის ტარიელის შეხედულობაც, რომელიც ისე კი არ უყურებს ასმათს, როგორც მონას, არამედ როგორც ლობილს, ანუ უფრო კიდევ მეტად მიანია და ისე უცქერის, როგორც

კი შუა სამთრამდინაც არ გააყვებათ საზრდო. რა იყო მიზეზი მოუსალო ბისა? ბურთის, როგორც ზღვის ახლო მდებარე მხარეს; აქვე მეტად ნოტიო ნიადაგი, რომელიც წვიმების დროს სრულიად მარტო შეიქმნება ხოლო მე აქაურის პურის მკენარეებისთვის (ლომისა და სიმინდისათვის); ნაგავ-ლევა დასცინოდ და ნაწივმარსა დას-ტიროდღო — ამბობენ აქაური მოხუ-ცეულონი და ეს ხალხის თქმულება ნაფლად დამტკიცდა წელს. როდესაც კირანხული თავ-თავს იკეთებდა, ისე-თი წვიმები დაიწყო, რომ გვეგონა წარღვნა მოვიდა და კიდობანს ენატ-რობდით თავის გადასარჩენად. ამ წვი-მებმა არ დააკეთებინეს თავ-თავი კირ-ნახულს იმ დრომდე, ვიდრე შემოსე-ლის დრო არ მიუყვინდა, მაგრამ მა-შინაც სიცივემ მოუსწრა და ამიტომ ყანები სრულიად გააფუჭა.

ეს კიდევ არაფერი... რაღაც ცო-დვა გვეკითხა და გაზაფხულზედ, რო-ცა თესვის დრო იყო, გაჩნ-დენ ერთ ნაირი თავგები, რომლის მსგავსი ჩვენ ჯერ არ გვინახავს: რო-გორც დავსთესვიდით ყანებს, იმავე დღეს ერთი მარცვალიც აღარ გადარ-ჩებოდა ამ გაონარებულს ლაშქარს. მთხ-ჯერ და ხუთ-ჯერ დავსთესეთ ზოგმა, მაგრამ მანაც ბევრგან გაამე-ოთხედა დაწათესი. რაც გაღურჩა თა-გვებს, იმას დაეხიენ დათვები და თი-თქმის სულ დაქვლიან ბგრეთი უში-შარნი და გამწარებული დათვები ჯერ არ უნახავს აქ კაცს. ღრისით მიდიო-დენ სოფლებში, შედიოდენ ეზოში და უნამუსოდ მიირთმეოდენ ხოლომე ჩვენს ნაწივან-ნადავს სიმინდს. სიმინ-დები ასე შემცირდა და, ლომი ვისაც ჰქონდა, უმეტესი ნაწილი დამკახდა (პოდა) და ახლა ვართ ასე იმედ-და-კარგულები. ლავუმატოთ ამას კისიც, რომ ჩვენში წრელს ღვინო სრულე-ბით არ მოსულა და დამეთანხმებით, რომ ჩვენი მდგომარეობა სრულიად

დას. ასმათი დაუჯილდოვებელი არა რჩება თავისი ნადავარის სიყვარულითა-თვის. ტარიელი, რადგან დარწმუნებუ-ლია, რომ ეინც სამსახური იცის, ის მართვასაც მოახერხებს — აჩუქებს მას მთელს პატარა სახემწიფოს.

არ უნდა დავივიწყოთ შრიდონიც, ეს დარდმანი მოქიფე, რომელიც მუდამ მზად არის სამსახური გაუწიოს მოყვასს, მუდამ მამაკაცა და მუდამ თავ-გამომეტებელი. ეს კი სიყვარულის გრძნებით არ არის შეპყრობილი — და იმიტომ კი არა, რომ იმტერია ქალე-ზისა, იმიტომ რომ მოციქულის წე-რილს მისდევს: ეინც ცოლს ირთავს კარვად იქცევა, მაგრამ ეინც არ ირ-თავს — უფრო კარგს ხნადისო.

იგი ზედნიერია, თუ შემთხვევა აქვს უშველოს მეგობარს გულის საყვარე-ლის განთავისუფლებისათვის (ჰყავს თუ არა თავად გულის საყვარელი? შრიდონი მეტად ფრთხილია, რომ გვითხრას ჩვენ ესა), ხოლო დასას-რულ, როცა რაი მისი მეგობარი დაქორწინდება, ეთხოვება მათ, ზრუნდნენ თავის სამეფოში და აღუ-

სახარბილო არ არის, რადგანაც ქარ-თველებს ღრინი ღვინოა და ან სამ-თარი, ან ბუხარი ულხინოდ და უღვი-ნოდ გლენისთვის ტანჯვის მეტს არას წარმოადგენს. წრევანდელი უღვინო-ბაა მიზეზი, რომ სრულიად გაჭრა ის მხიარულება, რომლითაც ძლიერ მდიდარი ვიყავით გურულები; ქარ-წილებში და ნათლობებში ჩვეულებ-რივს ღრინს აღარა ეხედებოდა; ყველა შავსა და ბნელს ფიქრს მისცემია: თითქო იმაზე დარდობს „ჩხავრის“ ღვინო რად მოგვისო იმ დალოცვილ-მა ღმერთმაო.

გურული გლეხი
რუსეთი

ზის სამინისტროს განკარგულებით მომავლის წლიდამ წინადადებაო შემოღებულ იქნას შემდეგი ახალი წესი რკინის გზებზე, საზოგადო-ბილეთები ასი ვერსისა, რომელიც მოგზაურთა უღიათ, 24 საათის გან-მავლობაში იქნებინან მხოლოდ ძა-ლაში; ორასი ვერსისა 48 საათის განმავლობაში და ამგვარად ყოველს ასე ვერსა 24 საათი მიემატება.

ზოსტისა და ტელეგრაფის უმაღ-ლესმა სამმართველომ შეადგინა და უკვე დაუზარუნა ყველა თვის ქვემდებ-არე დაწესებულებათა და უწყებათა ახალი წესდება ამ უწყება-დაწესებულე-ბებში მოსამსახურეთა შესახებ.

მომავალს 1885 წელში სრულიად რუსეთის იმპერიაში ახლად გაწერილ უნდა იქნეს 224 ათასი ჯარის კა-ცი.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ნება დართო პეტერბურგში მცხოვრებ მაჰ-თქვამს, რომ გნახეთ კიდევ, რათა დაესტებ თქვენის საოჯახო ბედნი-ერების ხილითაო.

ამ სახით, საპატოო აზრს წარმოე-სთქვამ კიდევ შარსადანზე, და ამით ვათავებ რუსთაველის პოემის მთავარ გმირების მიმოხილვას. მრიოდე სიტ-ყვა კიდევ მრჩება სათქმელად თვით მოქმედების მსვლელობაზე, და იმ მო-ხერხებაზე, რა მოხერხებითაც პოეტი ცდილობს წახალისოს მკითხველები, აღუძრას მათ ინტერესი. მაგრამ ამ სა-გნის შესახებ, ჩემის აზრის წარმოთქმი-სათვის, ეს რომანი მე ისე უნდა წამეკით-ხა, როგორც კითხულობენ საზოგადოდ რომანებს, ე. ი. ცოტადენის გულ-უბრყვილო უბრალოებითა და წრფე-ლის ხალისით, რომელსაც ჰგონია, „que cest arrive“. ჯერ მაშინაც კი, როცა საქმე შეეხება ეხლანდელს ნაწარმოებს, კრიტიკული მოპყრობა მათ მიმართ, ამკირებს მკითხვე-ლის დატკობას, და მაშინ ხომ უფრო მეტად მცირდება ეს და-ტკობა, როცა ხელში გიჭირავს უც-ხო ლიტერატურის უხველესი ქმნი-

მადინათა თხოვნას მეჩეთის აგების თაობაზე პეტერბურგში. ამის გამო აღვილობრივ მცხოვრებთ მაჰმადიანთა ხელის მოწერით შეუკრებიან ექვსი ათასი მანათამდის. მეჩეთის აგებას 1886 წლიდამ შეუდგებიანო.

ქახანოვის კომისიის გადაწყვეტილე-ბას ეკუთვნის სხვათა შორის, — მომ-რიგებელ მოსართლებთ საქმეებისაგან გამორიცხულ იქმნენ სასამართლო-პოლიციური საქმენი.

სვლევრაქები

(„ჩრდილოეთის სააგენტოსა“) —
დეკემბრის 8.
მელბურნი. ხმები, რომ ახადისს ირდინდრის და ახადისს ბრიტა-ნიის ზოგს ადგილებში და ადმი-რადტეის კენჭულებზედ, ახადისს გვინეის ჩრდილო ნაპირებზე გა-მოუყენათ გერმანიის დროშა.

შენა. ქვედა ავსტრიის ბანკის საჭონდო განყოფილების გამგე იბენერი დაიბადა და შემდეგ თა-ვი მოიკლა. კასაში ავლია ორ-მი-ლიონ გულდენზე მეტი.

ცნობანი

სამკურნალოდ, რომელიც თბი-ლისს მოქალაქეთ დასრეს სახსკვრად 4 აპრილისა 1866 წლისა, ავად-მყოფნი მიიღებან დაჯის 8 საათიდან 12 სა-ათამდე.

უოკვლ დღე მიიღებენ ამ სამკურნა-ლოში ავად-მყოფებს შემდეგი ექიმები: ტერ-გრიგორიანცი — 8 საათიდან 9 საათამდე. საბუბო, საქალებო და სა-ლევა, რომელიც გულ-დადებით და ყოველ-მხრივ შესწავლას მოითხოვს. მხლანდელი და მეტადვე ევროპიელი მკითხველი „მეფნის ტყაონისა“, ყოველ ფურცლის გადაშლაზე როდი დაიწყებს კითხვას: „იზავის თუ არა პეთანდირი ტარიელს, ანუ შეიერთავს თუ არა ტარიელი ნესტანსაო?“ იგი მოუთმენლად და სიყვარულით დაუწყებს თვალ-ყურის დევნას პოეტის აზრსა, ეცდება იპოვოს რაიმე ცნო-ბანი იმ დროინდელ ზნესა და ჩვეუ-ლებაზედ და მხოლოდ იმის ზრუნვა-ში იქნება, რომ შეიტყოს: „რა ღირ-სებათა მიზეზით შეიქმნა ლიდება რუს-თაველისა?“

ამ კითხვის პასუხად, თავი რომ მოუყარო ყოველსავე ზემოდ თქმულს, უნდა ესთქვა, რომ მეფნის ტყა-ონისა აწარმოვა ჩემზე შთაბეჭდილე-ბა მალა-ხელოვნურის ქმნილებისა, რომელიც ერთად-ერთია თავის გვარ თხზულებათა შორის და მარგალი-ტივით ობოლი, რადგან მე ერთს ადგილსაც ვერ შევხვდი ამ პო-ემაში ისეთსა, რომელიც ამტკიცებ-

ბეშუკა ავადმყოფობის საწამლეკად; ადამიანცი — 9—10 საათამდე შინაგან და ნერვულ ავადმყოფობათა საწამლეკად; ბენკლეკსი — 10—11 საათამდე. სს-სირჭუკა, სასიფილისო ავადმყოფობის წამლობისათვის და აგრეთვე კბილისა და ყურის ტკივილის საწამლეკად; შტემ-ბორსკი 11—12 საათამდე სათვლი-სისა და სხეულზე გამოყრდილი შუწუ-კების წამლობისათვის; ამაჰს გარდა გარადვეერი ორმახათობით 9—10 საათამდე შინაგან ავადმყოფობას წამ-ლობისათვის; კორონა ორმახათო-ბით, სამმახათობით, ხუთმახათობით და შმახათობით შინაგან ავადმყოფო-ბათა წამლობისათვის 10—11 საათამ-დე; მინევირი სამმახათობით და შა-რასკეკობით 9—10 საათამდე ხარჭ-გაული ავადმყოფობისათვის; ხამირ-სკი სამმახათობით და შმახათობით 11—12 საათამდე თვალის ტკივილის საწამლეკად; კრასნოკლედეკი ორ-მახათობით და შარასკეკობით 10—11 საათამდე შინაგან ავადმყოფობათა წამ-ლობისათვის; ვალდისონი კბილის ტკი-ვილის საწამლეკად მიიღებს თავის სასლში ყოველთვის ღარბ ავადყოფ-ფებს, რომელთაც სამკურნალოდ ბა-რათი ექმნებათ.

მაზანდა

ბორაგისა, რომელიც იყიდება თბი-ლისის ბაზრებში, ლუქნებში და ხელ-ლა-ხელ 16 დეკემბრიდამ 16 დეკემ-ბრიდამ 1885 წ.

გამომცხვარა ზური რუ-სეთის ფეკილისა	—	1 გიბ.	5 გ.
ჭაყურის ფეკილისა	—	1 გ.	2 1/2
მეორისა	—	1 გ.	2 გ.
იმავე ფეკილ. თორნეში გამომცხვარა:			
ზარკელა ხარისის	—	1 გ.	4 1/2
მეორისა	—	1 გ.	3 გ.
მესამისა	—	1 გ.	2 1/2
ჭკარის-მაში ზური:			
ზარკელა ხარის. ლაგაში	—	1 გ.	4 1/2
მეორის ხარის. ლაგაში	—	1 გ.	3 1/2

დეს ქართველის პოეტის მიბაძვას წინანდელი პოეტებისადმი. იუ ალაგ-ალაგ იმას აქვს ამოკრეფილი ზო-გიერთა აზრები ძველის ფილოსო-ფოსებისა, ეს გარემოება სრულიად იმას არ ამტკიცებს, რომ პოეტი მზა-ძედა ლათინთა და ბერძენთა მწერ-ლებს; ეს ჰმოწმობს მხოლოდ იმის გონების შემუშავებასა და კულტუ-რასა. — იმეზობა თუ იმეზობა

რაიცა შეეხება ხერხს შემოქმელო-ბისას, გრძობათა კეთილ-შობილობას, აღფრთოვანებას აზრისას, — ქართველთა შეუძლიანთ სიამაყით წარმოთქვან, რომ მათი ერთგული პოემა არ არის მიბაძვა არც ჰომეროსისა, არც მირვილიუსისა; იგი პირველიდამ უკა-ნასენელ კაბადონამდე წმინდა რუს-თაველისებურია და მხოლოდ რუს-თაველისებური.

ბაზრან სუტენკი.

